



(achtergrondinformatie Staatsbosbeheer en natuurinclusieve landbouw, ter aanvulling op het Jaarverslag 2020 van Fonds Natuurinclusieve Streekboerderijen BV)

Natuurinclusieve landbouw bij Staatsbosbeheer

Met onze terreinen dragen we bij en bieden we ruimte aan een gezonde, circulaire samenleving. In samenwerking met het ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit (LNV) ontwikkelde Staatsbosbeheer een meerjarig project met als doel 40 experimenten te realiseren om boeren te helpen over te schakelen naar natuurinclusieve landbouw. Kern daarbij is dat Staatsbosbeheer zijn grondpositie inzet. We stellen van ons pachtareaal ruim 4.000 ha beschikbaar nabij Natura 2000-gebieden om te experimenteren. De WUR (Wageningen University & Research) monitort de projecten.

Ruimte voor biodiversiteit en landschap

Een boer die overstapt op natuurinclusieve landbouw heeft - om rendabel te kunnen opereren - vaak méér grond nodig. Die extra (natuur)grond kan hij pachten van Staatsbosbeheer. In ruil daarvoor wordt met de boer afspraken gemaakt over activiteiten die de natuurinclusieve agrarische bedrijfsvoering ondersteunen en tegelijkertijd meer ruimte geven aan biodiversiteit, landschap en kwaliteit van lucht, water en bodem.

Samenwerking

Een boer moet zijn bedrijf structureel aanpassen op het gebruik van natuurgrond. Daarom maken we afspraken voor de duur van 12 jaar, wat langer is dan de gebruikelijke 6 jaar. De pachtovereenkomst hangt samen met een samenwerkingsovereenkomst, het grondgebruiks- en beheerplan van Staatsbosbeheer en het bedrijfsontwikkelplan dat de boer voor zijn eigen bedrijf opstelt.

Bij elk experiment wordt de samenwerking gezocht met bijvoorbeeld de provincie, het waterschap, de landbouwsector of met een andere terreinbeherende organisatie.

Rendabele bedrijfsvoering

Een ommezwaai naar natuurinclusieve landbouw moet voor het bedrijf wel rendabel zijn. Deelnemende bedrijven onderzoeken mogelijkheden voor waardevermeerdering van de landbouwproducten en alternatieve afzetmogelijkheden. Daarnaast ontwikkelen ze andere activiteiten, bijvoorbeeld op het gebied van recreatie, zorg, energie, groen - blauwe dienstverlening.



Deelnemende boeren wisselen hun ideeën en ervaringen uit tijdens door Staatsbosbeheer georganiseerde netwerkbijeenkomsten.

Naast de start met melkveehouderij breiden we onze scope nu uit naar vleesvee, akkerbouw, agroforestry, natte teelten en voedselbossen. De WUR en het Louis Bolk Instituut monitoren de experimenten.

Een kwart pachtgrond ingezet

Tot nu toe heeft Staatsbosbeheer met 14 boeren een samenwerkingsovereenkomst gesloten, waarvan 8 in 2020. Dat zijn bedrijven door het hele land, met een breed palet aan bedrijfsvoeringen. In totaal is er vanuit het programma nu meer dan 2.100 hectare landbouw- en natuurgrond natuurinclusief in beheer. Daarvan is 945 hectare eigendom van Staatsbosbeheer. Bijna één kwart van de beschikbare 4.000 hectare pachtgrond is nu ingezet voor natuurinclusieve landbouw.

Coronacrisis biedt kansen voor lokale producenten

Door de coronacrisis zien we dat internationale voedselmarkten ontregeld raken. Ook de Nederlandse import en export heeft daar last van. De vraag naar duurzamere en gezondere producten die dichtbij worden gemaakt nemen daardoor toe. Het aantal huishoudens dat rechtstreeks inkopen doet bij boeren, telers of kwekers is sinds de coronacrisis verdubbeld. Bijna een op de vijf huishoudens heeft in 2020 weleens rechtstreeks bij de producent gekocht. De omzet van boerderijwinkels is sinds het begin van de coronacrisis zelfs meer dan verdubbeld, bleek uit onderzoek van GfK.

(bron: <https://www.nieuweoogst.nl/nieuws/2021/01/12/consument-vond-in-2020-massaal-de-weg-naar-de-boer>)

Nulmeting voor monitoring WUR

Natuurinclusieve landbouw kan zorgen voor meer biodiversiteit en een beter beheer van onze natuurgebieden. Tegelijkertijd moeten boeren een gezonde boterham kunnen verdienen. De experimenten die Staatsbosbeheer samen met boeren uitvoert leveren een schat aan informatie op. Die informatie helpt anderen om over te schakelen naar natuurinclusieve landbouw. In opdracht van Staatsbosbeheer monitoren onderzoekers van Wageningen University & Research (WUR) de bedrijven in hun ontwikkeling. Hiervoor voerden ze in 2020 een



nulmeting uit bij 14 deelnemende bedrijven op het gebied van ecologie. In 2021 volgt een nulmeting op economisch gebied.

De WUR onderzoekt hoe de bedrijfsvoering zich ontwikkelt, de maatregelen op het bedrijf, de kosten en baten en de ontwikkelingen in de ecologie en biodiversiteit. Het uitgangspunt is om de bedrijven breed te volgen: het gaat er om een goed beeld te krijgen van de ontwikkeling van de economie en ecologie, van kansen en knelpunten. De nulmeting geeft een goed beeld van de huidige situatie. De nieuwe gegevens die vrijkomen gedurende het verloop van de experimenten kunnen daar mee vergeleken worden.

De monitoring levert zowel kwantitatieve als kwalitatieve resultaten op: kwantitatieve resultaten gaan over de ontwikkelingen in het landgebruik, de veebezetting, de kosten en opbrengsten en de ecologie en biodiversiteit. Kwalitatieve informatie gaat over de bedrijfsstrategie, samenwerking en andere sociale aspecten zoals plezier in het werk.

Met de resultaten is het mogelijk om in kwalitatieve zin uitspraken te doen over de kansen en de knelpunten bij het omschakelen naar natuurinclusieve landbouw, over verbanden tussen genomen maatregelen en waargenomen effecten op biodiversiteit en de ontwikkelingen in de bedrijfsstrategie.

Kennis delen

Natuurinclusieve agrariërs staan er niet alleen voor: steeds meer collega's innoveren hun bedrijf om de grond vitaal te houden, efficiënt om te gaan met grondstoffen, en om bij te dragen aan de natuur en landschapskwaliteit. Kennis uitwisselen is daarbij essentieel.

Kennisbijeenkomst

In 2020 hielden we een kennisbijeenkomst voor alle deelnemers aan de experimenten. De bijeenkomst was uiteraard digitaal, vanwege de coronapandemie. Tijdens deze bijeenkomst wisselden de deelnemers kennis met elkaar uit over natuurinclusieve landbouw. Ook in 2021 worden er weer kennisbijeenkomsten gepland, hopelijk kunnen die dan weer fysiek plaatsvinden.